

Handläggare
Johanna Burén
Kommunledningsförvaltningen
johanna.buren@koping.se

Mottagare
Kommunstyrelsen

Yttrande remiss - Uppdaterad regional utvecklingsstrategi för Västmanlands län

Region Västmanland har arbetat fram ett förslag till en uppdaterad version av den innevarande regionala utvecklingsstrategin (RUS), Vår strategi för ett livskraftigt Västmanland 2030. Uppdateringen har arbetats fram i en bred dialog med länets kommuner, företrädare för näringslivet, lärosäten, folkhögskolor, föreningar, organisationer och civilsamhället. Förslaget skickas ut på remiss under perioden 8 december 2023 – 15 juni 2024.

Region Västmanland har önskat synpunkter rörande hela dokumentet men vill också få in synpunkter utifrån givna frågeställningar. Köpings kommun samlade yttrande kommer därför att delas upp efter givna frågeställningar.

Övergripande synpunkter

Om den regionala utvecklingsstrategin ska vara grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanlands län och ett länsgemensamt måldokument som är vägledande för kommunerna bör det finnas en röd tråd i styrningen och insatsområden. Annars kommer samarbetet och eventuella överenskommelser om gemensamma insatser att försvåras.

Strukturen till ny regional utvecklingsstrategi utgår från de 17 globala målen i Agenda 2030 och fokuserar på hållbara lösningar. Detta påminner om strukturen som Köpings kommun antagit gällande sina kommunövergripande utvecklingsmål. Kommunen ser också positivt på att de insatsområden som nämns i strategin stämmer överens med de delmål som kommunen angett i utvecklingsmålen kopplat till områden som delaktighet, demokrati, folkhälsa, trygghet, boendemiljöer och kompetensförsörjning.

Köpings kommun har även följande synpunkter på dokumentets innehåll:

Kris

Användning av begreppet kris/ kriser som förekommer på fler platser i dokumentet bör ses över. Ibland passar det bättre att använda 'sambandsstörning' som begrepp, andra gånger exempelvis 'allvarliga händelser' beroende på vad som avses så att regionen och kommunen använder samma begrepp och språk.

Vård och omsorg

För att den regionala utvecklingsstrategin ska få en praktisk betydelse för den kommunala vården och omsorgen behöver strategin kompletteras med överenskommelser, målbeskrivningar och handlingsplaner. En god samverkan mellan de olika aktörerna är av största vikt för att nå goda resultat och effekter.

Bostäder för äldre

Eftersom en ökande äldre befolkning är ett så tydlig och stor utmaning bör bostäder anpassade för äldre lyftas fram tydligare i insatsområdet ”Bostäder och livsmiljöer”. Skrivningarna är nu allmängiltiga och övergripande.

Gestaltad livsmiljö

Gestaltad livsmiljö är numera nationellt politikområde och område för nystartad samverkan mellan regionen och länets kommuner. Orden gestaltad livsmiljö nämns en gång i regionala utvecklingsstrategin, men som sista mening i ett av insatsområdena. Det gör att man kan uppleva det som underordnat gentemot annat som nämns tidigare i samma insatsområde, som energieffektivisering, tillgänglighet och rationell produktion av bostäder. Det här insatsområdet kan med fördel lyftas upp i inledningen av avsnittet eftersom begreppet också kan omfatta flera av de aspekter som tas upp här.

Fysisk planering

På sidan 29 anges att det finns behov av att stärka det fysiska planeringsperspektivet i det regionala utvecklingsarbetet. Eftersom kommunerna har planmonopol är det positivt att det är just samverkan mellan stat, region och kommun som lyfts fram för att stärka kopplingen mellan kommunal översiktsplanering, bostadsförsörjning, klimatanpassning, regionalt tillväxtarbete samt kollektivtrafik- och infrastrukturplanering, snarare än en ambition att utföra någon slags fysisk planering på regionnivå.

1. I remissen till uppdaterad RUS beskrivs ett antal utmaningar på både global, regional och lokal nivå.

- Är de utmaningar som beskrivs relevanta?
- Om inte, vad saknas och/eller vad kan strykas?

Kommunen delar regionens uppfattning om de framtida utmaningarna som de olika verksamheterna står inför – de är generella utmaningar som berör samtliga kommuner och regioner i Sverige.

2. Som tidigare har utkastet tre målområden: Välmående, Tillgängligt och Nyskapande Västmanland. Nytt i remissen är att det har införts en struktur med nio insatsområden, tre inom varje målområde för att lättare kunna orientera sig. Varje insatsområde följs upp av ett antal indikatorer (Bilaga 1).
- Är strukturen med insatsområden och indikatorer ändamålsenlig?
 - Om inte, vilken struktur skulle ni vilja se i stället?

Kommunen ser positivt på att strukturen till ny regional utvecklingsstrategi utgår från de 17 globala målen i Agenda 2030 och fokuserar på hållbara lösningar samt att den bygger på tre strategiska utvecklingsområden som påminner om strukturen som Köpings kommun antagit gällande sina kommunövergripande utvecklingsmål. Utvecklingsmålen fokuserar på utvecklingen av det lokala samhället och demokratin.

Kommunens tre utvecklingsmål ”När vi säger tillsammans menar vi det”, ”Vi växer med ansvar” och ”Det vi erbjuder lockar” innefattar fem delmål vilket motsvarar utvecklingsstrategins insatsområden. Dessa innefattar områden som delaktighet, demokrati, folkhälsa, trygghet, boendemiljöer och kompetensförsörjning. Samtliga av dessa områden berörs även i utvecklingsstrategin, vilket ger möjlighet att tillsammans angripa frågorna med gemensamma resurser.

En indelning i insatsområden gör att dokumentet får mer struktur än tidigare. Dock kunde det tydligare anges att det är i kapitel 3 som visionen tar sitt avstamp, för att lättare orientera sig. Indikatorerna som finns kopplade till insatsområdena är bra och relevanta.

3. I remissen föreslås handslag/överenskommelsen mellan Region Västmanland och olika aktörer. Handslagen innebär en överenskommelse om vilka eller vilket mål/aktiviteter för att uppnå mål den enskilda kommunen eller aktören kommer att prioritera fram till år 2030.
- Hur ser ni på upplägget med handslag?
 - Ser ni redan nu några konkreta områden som ett handslag mellan er organisation och Region Västmanland skulle kunna handla om?

Kommunen ser positivt på handslag/överenskommelser mellan regionen, nyckelaktörer och kommuner där man gemensamt kommer överens om mål och åtgärder som ska prioriteras. Samverkan är av yttersta vikt för att vi gemensamt ska möta våra utmaningar men då den regionala utvecklingsstrategin i vissa fall är på en mycket övergripande nivå behöver överenskommelserna bestå av konkreta mål med förslag på åtgärder som är rimliga och genomförbara och som går hand i hand med kommunens egna prioriteringar.

Processen och genomförandet av överenskommelserna behöver också kartläggas

och tydliggöras för att alla ska ha samma bild.

En tydligare beskrivning av hur dessa handslag ska verkställas är önskvärt. Vilka forum blir aktuella? Kommer det ske genom olika råd likt Kompetensrådet, som avhandlar ett av insatsområdena i strategin?

Även en beskrivning kring hur strategin ska kopplas till olika beslutsforum och en bilaga med en organisationsskiss kring existerande råd/forum hade varit bra. I dagsläget är det mycket svårt att skapa sig en övergripande bild av struktur och beslutsforum.

Kommunen har identifierat följande exempel på områden där handslag kan vara möjligt:

- Ett välmående Västmanland, avseende god och jämlik hälsa samt ökad livskvalitet och förbättrade livsmiljöer.
- Ett tillgängligt Västmanland, avseende god tillgång till samhällsservice, tjänster och utbud samt deltagande i kultur- och fritidsaktiviteter.
- Kontinuitetsplanering och trygghetsfrämjande arbete.
- Kontinuitetsplanering utifrån samverkan med regionen inom vård och omsorg.
- Trygghetsfrämjande arbete utifrån ett folkhälsoperspektiv.

4. Beskrivs de storregionala sammanhangen på ett sätt som stämmer överens med er syn på utveckling?

Hållbar pendling

Ökade möjligheter till hållbar pendling mellan tätorter i länet och mellan länen är mycket viktig för regional utveckling. Här upplever vi i dokumentet (sid 26) ett stort fokus på just relationen Västerås – Stockholm, när det för kommuner i Västra Mälardalen t.ex. är lika viktigt med förbättrade pendlingsrelationer till Örebro och Eskilstuna. Kartan som är tänkt att infogas på sidan 25 kommer bli viktig för att åskådliggöra de viktigaste regionala och storregionala sambanden. Kommunen önskar möjlighet att ha synpunkter på innehållet i kartan.

På sidan 24 står det ”I ett tillgängligt Västmanland år 2050 är platsernas olikheter en styrka när landsbygder och städer genom goda pendlingsmöjligheter knyts samman för att nå en större arbetsmarknad, utbildning samt kultur- och fritidsliv.” Borde inte ambitionen vara ”goda och hållbara pendlingsmöjligheter”?

Utvecklingen av busstrafiken på sid 27 beskrivs i ganska allmänna ordalag med beskrivningar som ”kollektivtrafik som möjliggör resande inom hela länet” eller ”väl utbyggd busstrafik i och omkring våra större tätorter för det lokala resandet.”, vilket man kan tolka mycket olika. Här skulle vi önska en bakomliggande analys av vilka stråk inom och mellan länen som kan bidra till en tillväxt av småorter såväl som centralorter, och att dessa stråk pekas ut som prioriterade för utveckling av kollektivtrafiken. Här menar vi alltså att lägga på ett bredare tillväxtperspektiv i

planeringen av den regionala busstrafiken, snarare än fokus på att bara binda ihop centralorternas järnvägsstationer.

Interregional samverkan behövs inom infrastruktur, kollektivtrafik och digitala lösningar i syfte att underlätta pendling, förslagsvis genom att minska antal byten eller gemensamma digitala boknings- och betalningssystem för resor inom och mellan de tre regionerna.

Godstransporter och sjöfart

Länets hamnar i Västerås och Köping är viktiga knutpunkter i godstransportsystemet och har kapacitet för att ta emot mer gods. Genom Mälarfleden och Mälarhusarna når sjöfarten långt in i landet i den befolkningstätaste delen av Sverige. Detta leder till att behovet av landtransporter kan minska, vilket gynnar miljön och trafiksäkerheten och det ger även mer utrymme för persontrafiken på det hårt belastade järnvägsnätet i Mälardalen. Stora investeringar görs för att möjliggöra effektivare godstransporter via Mälarhusarna, men för att få full effekt av dessa är byggnation av en ny Hjulstabro helt avgörande.

Det är viktigt att verka för konkurrensneutralitet mellan de olika trafikslagen för att stärka sjöfartens konkurrenskraft gentemot andra transportslag. Då Mälaren är en dricksvattentäkt för miljoner människor är det också viktigt att balansera fördelarna av ökad sjöfrakt med riskhantering och hållbarhetsåtgärder för att minimera miljökonsekvenser av eventuella olyckor.

Under 2022 hanterades drygt 3 miljoner ton god vid hamnarna i Västerås och Köping. Det är en ökning med 13 procent under de senaste fem åren. Det kan anses vara en försiktig ökning av godsvolymer över vattenvägarna som inte riktigt är i paritet med nu genomförda investeringar både i Köping och Västerås hamnar förutom genomföra muddringsarbeten i farleden. Det är viktigt att understryka vikten av fortsatt arbete med att ersätta befintlig Hjulstabro, annars är kommunernas och Sjöfartsverkets ansträngningar ej erhålla sin fulla potential.

Energiförsörjning

På sid 14 anges att lokalnätet är ansträngt framför allt i Västerås, Arboga och Kungsör. Läget har blivit mer ansträngt även i Köping där lokalnätet inte längre klarar både ökat effektbehov för exempelvis expanderande företag och elbilsladdning, och de planer som finns på ny bebyggelse. Klimatförändringarna är en av de stora utmaningar som lyfts fram i strategin. Men i insatsområdena nämns energiomställningen i ganska passiva ordalag som ”global omställning till fossilfria eller förnybara energikällor”. Det framgår ingen aktiv ambition att i länet bidra till de statliga målen om fossilfri om energiproduktion, genom solcellsutbyggnad eller vindkraftsutbyggnad i enlighet med den nationella strategin.

Per Ågren
Ordförande kommunstyrelsen